

Vävarstaden Borås 1871-1890 Del 6

En viktig fråga i samband med Borås industrialisering är hur man skaffade det nödvändiga kapitalet till att starta och driva textilindustrin. Jämfört med handelsföretag band industri- anläggningarna mycket mer kapital. Det var pengar som inte utan svårigheter kunde frigöras, när de väl en gång investerats i företagen. Också varorna tenderade att få en längre omloppstid än tidigare som råvara, halvfabrikat och färdigvara och ökade därför ytterligare behovet av pengar. Det fanns därför ett behov av större kapital än i handelsekonomins värld, ett problem som aktiebolagssystemet hjälpte till att lösa. Undersökningar av den tidiga svenska industrins finansiella villkor visar att den första generationen företagare mestadels var mycket försiktiga. Vinsterna sparades och återinvesterades.

På så sätt höjdes självfinansieringsgraden och andelen eget kapital tenderade med tiden att bli allt större och företagen kunde därför bättre klara konjunkturnedgångarna. Hur företagen i Borås hanterade detta problem är en spännande fråga, som kan besvaras med exempel från de av stadens större industrier som efterlämnat källmaterial. En annan lika viktig fråga är naturligtvis varifrån de först satsade pengarna kom. Var det kapital från stadens gamla handelsekonomi eller var det kapital från Sjuhäradsbygdens förläggare som möjliggjorde industrialiseringen, eller kom kapitalet från Göteborg eller från utlandet? De stora textilföretagen i Borås var i flera fall aktiebolag. Ägandet var emellertid oftast koncentrerat till en liten grupp personer. Man gjorde aktiebolag av företagen för att komma ifrån det solidariska ansvaret och inte för att få fram pengar från en större grupp investerare. Borås Wäfveri AB, bildat 1869, var en fortsatt drift av Edvard Davies fabriksanläggning. Fabriken hade stått öde ett antal år på 1860- talet, när den fördelaktigt köptes av den "rike garvaren" Johannes Pettersson i Borås. De sex år gamla maskinerna, 73 mekaniska vävstolar

köpta i England, var i gott skick. Den nedlagda fabriken måste ha utgjort en verklig lockelse för de vävnadsförläggare som allt mer såg en framtid i fabriksproduktionen och inte i hemindustrin. Pettersson kunde därför grunda Väveribolaget tillsammans med två vävnadsförläggare från Fritsla, P.A. Åkerlund i Klockaregården och Anders Andersson i Hansagården, och produktionen kom igång i mitten av år 1869.

Det var förläggarna som stod för den textila sakkunskapen. Under 1870-talets högkonjunktur ville Åkerlund och Andersson investera och utnyttja konjunkturerna. Från det nedlagda Marieholm köptes 20 vävstolar och 30 nya från England. Väveriets kapacitet ökade markant, men de två förläggarna var ändå missnöjda. De ville bygga ut mer, medan den tredje delägaren var mer försiktig. De köptes därför snart ut av Johannes Pettersson, som därmed åter var ensam ägare till Wiskaholm. Han sålde sedan ännu en gång år 1876 halva företaget till en tredje förläggare, Anders Jönsson i Bredgården i Svenljunga. Om Anders Jönsson i Bredgården, som 1876 köpte in sig i Wiskaholm, heter det att efter Rydboholms kapacitetsuppbyggnad gick bandvävnaden trögt och Anders Jönsson fick ingen ro förrän han köpt sig en fabrik. De utköpta delägarna anlade egna textilfabriker i Borås. P.A. Åkerlund, kallad "Boråsindustrins fader", startade i stället Druvefors Väveri AB och Anders Andersson Norrby spinneri och väveri. De två förläggarna visade sig få rätt i sin bedömning av konjunkturerna. Men Anders Andersson kom igång sent med Norrby och kunde inte utnyttja de goda konjunkturerna till en snabb konsolidering. Han klagade i slutet på 1870-talet över att Norrby först sent började ge överskott.

Del 7 kommer på fredag